

VOJNI INVALIDI

GLASILO UDR. VOJNIH INVALIDOV KRALJEVINE JUGOSLAVIJE
OBLASTNEGA ODBORA V LJUBLJANI

List izhaja vsakega 25. v mesecu. Posamezna številka 1 Din. — Naročnina mesečno 1 Din. — Rokopisi se ne vračajo. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo — Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Št. Peterska vojašnica.

Pred uzakonitvijo pravičnega in socialnega zakona Ali ... — Ali ... —

Stojimo pred odločujočimi dnevi. Načrt zakona je državna komisija izročila ministru soc. politike in narodnega zdravja, g. Dragiši Cvetkoviću. Že v svojem govoru (ekspoziciji), kakor se pravi kakemu govoru ministra v parlamentu, ko predlaga kakšen svoj predlog ali načrt) pri razpravi proračuna, je govoril tudi že o novem invalidskem zakonu. Povedal je glavne poteze načrta in med drugim rekel:

»Invalidsko vprašanje še vedno pomeni velik problem v oblasti socialne politike. In ta problem se mora definitivno rešiti. Radi tega sem imenoval državni odbor, kateremu sem naročil, da izdela projekt novega invalidskega zakona, s katerim bi se naj snelo z dnevnega reda invalidsko vprašanje v naši državi. To delo je že končano. Glavne odlike tega načrta so v tem, da je zakonita pomoč namenjena širokim slojem prizadetih in tudi nekoliko povečana od dosedanje. Predvidene so tudi večje pravice za zdravljenje in za druge pravice za doseganje raznih ugodnosti. Itd.«

Govor ministra soc. politike je bil pozdravljen z burnim ploskanjem in odobravanjem.

In mi zdaj čakamo. Nestrpnost se nas loteva, kakor je to pač pred vsakim odločujočim trenutkom, kjer gre za biti ali ne biti! Slovensko ljudstvo čaka z namaj vojnimi žrtvami in budno prisluškuje: bo ali ne bo?! ... Bo li naša zahteva in zahteva vsega slovenskega ljudstva, da se uzakoni predložen načrt invalidskega zakona, postala meso in bo velikonočni aleluja donel kakor pozdrav vsem trpečim, ali pa bo zamrla, zamotana v trnje in kamenje?

In v tem pričakovanju se nam pojavlja govor narodnega poslanca dr. Alberta Bazala, ki ga je imel 28. septembra 1925 v Narodni skupščini ob priliki uzakonitve invalidskega zakona iz l. 1925.

Mogočen je bil ta govor pred zastopniki naroda, pred vsem svetom. In danes je pomemben enako kakor je bil pomemben v tistih dneh — zakaj invalidski problem, krepak in grenak, bičajoč vojne žrtve dolga leta, stoji pred odločitvijo: Ali — ali!! ...

Govoril je narodni poslanec dr. Albert Bazala: Ko čitamo ta govor, je kakor bi govoril danes. Naj nekaj odlomkov iz tega govora zapišemo tu: Čitajte ga tudi Vi:

»Gospodje, najvažnejša dolžnost države je, da skrbi za tiste, ki so prizadeti od posledic vojne. In to ne samo pohabljeni bojevniki, temveč tudi tisti, kateri so, pa četudi v civilni službi, morali zagrabiti za orožje in stopiti v bran domovine in naroda, a so pri tem bili pohabljeni. Najvažnejša in neoporična dolžnost države je, da uzakoni tak zakon o vojnih žrtvah, ki obsega vse probleme, ki so nastali vsled svetovne vojne in ki se dotikajo zaščite in priznanja vseh, ki so v tej vojni utrpeli na zdravju, življenju in imovini.

Duh invalidskega zakona mora biti kakor duh pohvale, priznanja in zaščite, kakor duh hvaležnosti junakom-bojevnikom domovine.

Gospodje, problem priznanja in zaščite vojnih invalidov in njihovih družin, in vseh, ki so po padlih bojevniki ostali, je izzval celo vrsto vprašanj. Kajti vojna, ki je s svojo veličino z idejo in namenom, a nasprotno s svojimi socialnimi, gospodarskimi in političnimi posledicami, daleč nadkrilila vse, kar je bilo dosedaj, izziva ne samo veliko, raz-

prostrnjeno energijo, ampak tudi globoko uvidevnost, ki je potrebna, da se reši tako kompliciran problem. In če so resnične besede francoskega državnika in misleca Montesquieu-a, ki je nekoč rekel, da stoji postava v središču političnih interesov, da mora postava služiti urejevanju razmer in odnošajev — velja sedaj ta beseda, gospodje, popolnoma za invalidski zakon. In invalidski zakon ima nalogo, da pravično, domoljubno in narodnoobrambno uredi odnošaje mnogih državljanov, ki trpe na težkih socialnih razmerah, in to zato, ker so morali, pozvani, stopiti na branik domovine in za rojstvo osvoboditve in zedinitve. In v demokratski dobi, kjer postava ni izraz diktatorske volje, kjer postava nima izraza nasilja, ampak da bo izraz poskusa, da uredi družabne potrebe, v takšni dobi in s takim pojmovanjem postave, kjer naj bo pravna norma balzam, za ureditev raztrganih in omajanih družabnih razmer, v taki dobi mora invalidski zakon vsebovati to, kar je Montesquieu, mislec, zapisal kot naslov svojemu delu »Esprit de loi« imenovanem. »Esprit de loi« — »Duh postave« mora imeti svojo trdno, močno in jasno osnovno idejo.

In če je kakšna postava, ki naj to ima, tedaj mora to imeti invalidski zakon, invalidska postava. Ta zakon mora postaviti pravne odnošaje, a istočasno mora računati tudi s socialnimi faktorji in moralnimi motivi, ki so nujno potrebni zato, da se pravne odredbe takšnega zakona lahko dobro in veljavno sprevedejo.

Gospodje, ni treba, da prekorači zakon meje juridične dikcije, ni pa tudi treba, da prekorači meje normiranja odnošajev, ki se bodo pravno normirali s takim zakonom. Ali potrebno je, da se dobi sodelovanje socialnih in moralnih faktorjev za pravilno in pošteno izvajanje idej, ki jih ta zakon ima.

Dejstvo, gospodje, da narodna skupščina, v kateri je že nekolikokrat bilo iznešeno invalidsko vprašanje v odločitve, takorekoč še le zdaj prihaja do poslednje faze rešitve tega važnega vprašanja. Samo to dejstvo je samo po sebi zelo žalostno, ker ono priča o strašni pozabljenosti in zanemarjenosti ter o strašni nehvaležnosti napram žrtvam, ki so žrtvovale svoje življenje, svojo bodočnost in svoj socialni položaj za osvoboditev in združitev jugoslovanskega naroda. Žalostno je to dejstvo še v drugem oziru. Tudi psihični moment je prizadet — kajti otroci, naraščaj te vojnih žrtve, ki so mnogi že vojaško obvezni, kako čutijo onj to strašno nehvaležnost napram vojnimi žrtvam, ki je slab vzgled, kaj čaka njih, če bodo morali žrtvovati tudi samega sebe.

Današnji trenutek, da se uzakoni invalidski zakon, poudarjam, je po zamudi polnih sedem let in brez obzira na težke posledice svetovne vojne in brez obzira na zaostale posledice prejšnjih vojn, posebno važen ne samo za invalide, ampak tudi za družbo. Kar se tiče invalidov, je važen zato, ker jim je čas gotovo odvzel vse to, s čemer je njihovo požrtvovanje bilo kronano, kronano s ponosom in zanosom, da so se žrtvovali za dobro stvar, a njihova pričakovanja niso več v tem, da se jim v prvi vrsti izreče priznanje, oni se zadovoljujejo z minimumom, ki jim bo vsaj nekoliko v pomoč. Samo v pomoč. Nagrada za žrtve so narodni uspehi. Da, gospodje, ko gre za priznanje, ki bi ga moral ta zakon dati, je treba povedati še besedo.

Sami invalidi bi se protivil, ko bi se jim s to skromno podporo hotelo izpla-

čati priznanje, kajti, gospodje, priznanje brez obzira na to, ali naj ima karakter veledušnosti, karakter širokogrudnosti, karakter dobre volje, karakter naklonjenosti in zanimanja, to priznanje se ne da plačati na takšen način. Za žrtve, doprinešene v vojni, je samo eno edino priznanje, in to je: veliki narodni uspehi. Nobenega drugega priznanja ni. V velikih narodnih uspehih leži priznanje — in to je tisto, ki odgovarja doprinešenim žrtvam. Zakon, ki se uzakoni, ne more dati priznanja za smrt, za pohabljene ude in telo, za uničene socialne razmere. Nobena nagrada, nobena odškodnina, ampak samo narodni veliki uspehi so priznanje za vse to.«

K političnim momentom, ki jih ima invalidski zakon, je narodni poslanec dr. Albert Bazala med drugim govoril:

»Politična nota leži tudi v paragrafu, ki dela razliko med oficirji srbske in črnogorske vojske in oficirji »prečani«. Govorim »prečani« zato, da bi morda ne mislili, da mi govorimo samo v prilog Hrvatom. Ker to kar govorim, govorim tudi v prilog oficirjev Srbov, ker so tudi ti bili na tej strani in oficirjev Slovencev. Med njimi in med prvimi se dela razlika. Eni dobivajo rang višje, a drugim se daje samo invalidnina po odredbah tega zakona. Invalidnina je zahteva gospodarske obveze, ki jo dolguje gospodarsko močnejši tistim, ki so gospodarsko šibkejši. To je zahteva, da tisti, ki so po razvoju razmer prišli v boljše socialne in gospodarske razmere in so zato dolžni, da radi tega, ker so po žrtvah drugih prišli v boljše situacije, nekaj iz svojega izobilja dajo. Kajti, gospodje, vsi tisti, ki so ostali zdravi, vsi tisti, ki so ostali na svojem položaju in tisti, ki so tako lahko bogateli, se smejo vsemu temu uspehu zahvaliti samo tem vojnimi žrtvam. Princip zahteve po invalidnini nj zahteva osebnosti, ampak zahteva po plačilu obresti od žrtvovane kapitala. Zato je popolnoma pravilno in pravično, da morajo močnejši skrbeti za slabejše, bogatejši za revnejše.

Delitev oficirjev na prečanske in na oficirje srbske in črnogorske vojske je v protislovju z duhom tega zakona, posebej pa še z ustavo samo. Ona je proti principu narodnega jedinstva, katero vi, gospodje, vedno poudarjate. Zato ta paragraf ne sme obveljati. Ker če se že postavljamo na stališče osvoboditve, tedaj se mora vse osvobodence staviti na enako tehtnico. Osvoboditelj, ki osvobaja, mora vsem enako deliti, ker drugače ni osvoboditelj, ampak osvajač. Če pogledamo zgodovinsko, Jugoslavija ni nastala z osvajalnim naletom. Rodila se je iz splošne svetovne situacije, ki jo je ustvarila vojna. Njena podlaga leži enako na Kajmakčalanu in Črnem Vrhu,

na Soči in Doberdolu (dodal pisec), kakor na Marni. Resnica je in nikdo ne oporeka, da je v ustvarjanju te situacije imela svoj časten in ponosen obolus srbska in črnogorska vojska. Ali kosti vseh junakov z vseh bojišč so položene v temelje Jugoslavije.

Samo nepoznanje razmer je moglo povzročiti ta paragraf, delitve. Samo zato se je pozabilo na vse tisto, kar se je dogajalo, da so mnogi dobri slovenski sinovi delali vse mogoče in povzročali sabotiranja v delovanju avstrijske vojske kakor tudi to, da se je skrbelo, da so naši ljudje bili odpuščeni iz vojske in so se potikali — bolehalo po bolnicah, samo da niso šli na fronto. To je bilo delo sabotaže naših ljudi. Tega se ne bi smelo omalovaževati.

Gospoda, jaz izjavljam in je upravičeno, da invalidi srbske in črnogorske vojske dobivajo od vojne škode tisti del, ki jim je po mirovnih pogodbah zajamčen (3 milijarde še za neinvalidne porabljenega, pripomba pisca), ali invalidski zakon mora biti postava za vse invalide.

Trudi in napori srbske in črnogorske vojske niso s to trditvijo prav nič zmanjšani. Ona je bila zmagosna in to zmagoslavje je rodilo idejo samoopredelitve. In to, gospodje, je več kakor osvoboditev. Da je zmagala ideja samoopredelitve, je bilo omogočeno, da se ustvari Jugoslavija. Z zmago narodnega duha in narodne združitve bratov, ki so bili do tedaj razstavljeni, je bilo omogočeno, da se bratje povežejo v skupnost državnega življenja. In to ni več zmagoslavno osvajanje, to je moč zedinjenja. Ideja je postala meso. To državo so ustvarili svobodno, po svoji samoopredelitvi vsi skupaj: Hrvati, Slovenci in Srbi. Torej Hrvati in Slovenci in tisti sinovi srbskega naroda, ki so bili do tedaj pod tujo oblastjo. Z vstopom v Jugoslavijo so postali vsi člani današnje države. S tem so prevzeli ali smo prevzeli vse obveze, humane in socialne napram sinovom vsega naroda in vsi morajo biti enako cenjeni. Za nje mi zahtevamo podporo in priznanje od države Jugoslavije, a ne od kraljevine Srbije in kraljevine Črne gore.

Ta zahteva je zahteva humanosti in socialne pravičnosti. Če se temu ne ugodimo, boste udarili vsem prečanom žig državljanov druge vrste in vaši ministri iz prečanskih krajev bodo ministri druge vrste, a vi, narodni poslanci-prečani, narodni poslanci druge vrste ...

Govoril sem!«

Stojimo pred odločujočimi dnevi. Čakamo! Nestrpnost se nas loteva! Ali bo velikonočni aleluja donel kakor topel pozdrav vsem trpečim vojnimi žrtvam? Čakamo ...

Kako se je gledalo na vojne žrtve

Na predvečer novega jutra, kakor imenujemo dobo, v kateri stoji danes invalidski problem, ko stari, iz leta 1929., takozvani »Invalidsko Kosovo«, v zadnjih izdihljajih še brca, a novi humani in socialni čaka, da stopi v življenje — na predvečer tega novega jutra se še oziramo nazaj v dobo režima »Invalidskega Kosova«.

In čujmo, kaj je govoril tov. Pantič, predsednik Krajevnega odbora udruženja vojnih invalidov v Loznici (Srbija).

»Kot narodnostni problem,« je govoril tov. Pantič, »invalidsko vprašanje v na-

ši državi ni nikoli obstojal niti se o njem ni razpravljalo. Vse, kar se je za vojne žrtve pri nas naredilo, naredilo se je samo toliko, kolikor so pač bili prisiljeni narediti. Nikoli nobena država na svetu ni pokazala toliko bojevnikega poleta, junaških podvigov, vojnega požrtvovanja ... nikoli nobena država na svetu ni izvojevala slavnejših zmag, kakor je bila to predvojna mala Srbija s svojim narodom. In glejte, nikdar se v Jugoslaviji. Čez stotisoče grobov je nastalo prezgodaj zato, da se na te ne-

srečneže ni mislilo. Celih 20 let se je blodilo, mrcvarilo, žalilo in okrnjavalo vse tisto, kar nam je bilo v vojni najsvetejše: požrtvovanje in ljubezen za domovino. Vse kar se danes poskuša, da se nam pomaga, je slabo in ne more več priklicati iz grobov žrtev, prerano umrlih. Veliki greh je storjen. Danes je nujna potreba, da se popravi vse to, kajti drugače bo prepozno. Napočila je dvanaajsta ura za nas, vojne žrtve. Smrt kosi neusmiljeno in redči naše vrste in ne bo dolgo, ko bodo ostali samo še bridki spomini na vojne žrtve, nesrečneže in berače, ki so zdaj družbi in sebi odveč. Ali bodočnost naše države zahteva, da se nove generacije moralno osvežijo, da vzklije v njih misel domoljubja in zavest požrtvovalnosti za domovino, če jih pokliče. Tako, kakor se je delalo dosedaj z vojnimi žrtvami, smo ubili vero in moralo novim generacijam. Kajti vojno požrtvovanje smo onečastili, kaznovali smo jih, mesto da bi jih nagradili. Ko smo s takimi nelepimi dejstvi znižali število vojnih žrtev male Srbije le še na 30 tisoč, smo vsemu svetu pokazali, da nismo kdo ve kako trpeli v svetovni vojni.

Važna razzodba

Državni svet - ter rešenje vojnega in finančnega ministrstva v vprašanju mirnodobnih invalidov.

Narodni poslanec, gospod Pevec Rudolf, se je konkretno zavzel za vprašanje zaščite mirnodobnih invalidov. Zakon 1925 jih je še priznaval, zakon 1929 jih ne priznava, a tudi načrt novega zakona jih je izpustil — češ, oni spadajo pod »Zakon o ustrojstvu vojske in mornarice«, čl. 336 in 396. Ta zakon pa tudi glede mirnodobnih invalidov ni kdove kaj in bo trebalo dela, da se ustavi paragraf, ki določa invalidnino tudi tistim, ki so v vojaški službi bili tako nesrečni, da so 80% poškodovani. In taka poškodba bi se morala uvaževati že s 30% invalidnosti — tako vsaj zahteva socialni čut človeka in čut narodne obrambe. No, treba bo dela, da bodo odločujoči to razumeli.

Gospod narodni poslanec Rudolf Pevec, je pravilno dokumentiral pritožbo na državni svet, razlagajoč, da rešenje vojnega in finančnega ministrstva, ki odklanja invalidnino, še v bivši Avstro-Ogrski priznanim mirnodobnim invalidom, ki jih je tudi priznal invalidski zakon 1925. leta, ni pravilno in pravično. Državni svet je razveljavil rešenje obeh ministrstev in gospodu narodnemu poslancu častitam na tem uspehu, ki ga ni nihče slutil. Hvaležni mu bodo mirnodobni invalidi in obenem je pokazal, kaj zmore narodni zastopnik, če se z ljubeznijo in temeljito poglubi v delo.

Čujte, kako glasi razzodba (rešenje) Državnega sveta v slov. prevodu:

»V imenu Njegovega Veličanstva Petra I. Kralja Jugoslavije je Državni svet v III. oddeljenju, po tožbi Brodovnika Ivana iz Lok, občina Mozirje, proti rešenju ministrstva vojske in mornarice z dne 22. maja 1936, in proti rešenju ministrstva financ z dne 4. februarja 1937, da se mu izplačuje invalidska pokojnina, razzodil: Uniči se rešenje ministrstva vojske in mornarice št. 6609 in ministrstva financ št. 3016. Razlogi: Tožnik se je kot avstrijski državljani 1896. leta onesposobil, brez svoje krivde, v vojaški službi. Tožnec je v bivši Avstriji prejemal invalidsko podporo. Istotako je to podporo prejemal tudi v naši državi, ker je z zedinjenjem postal naš državljani. Invalidski zakon 1929 mu je to podporo ukinil, kakor vsem ostalim mirnodobnim invalidom. Tožnik se je pritožil na upravno oblast in zahteval nadaljnje izplačilo te podpore, sklicujoč se na odredbe Senžermenske mirovne pogodbe, ki jo je z Avstrijo sklenila naša država. Upravna oblast tej pritožbi ni ugodila.

Državni svet smatra: Tožnik ni iskal v svoji pritožbi denarne podpore na podlagi čl. 336 v zvezi s čl. 396 Zakona o ustrojstvu vojske in mornarice, temveč nadaljnje izpla-

Reklo se morda bo, da smo siromašna država in da lahko tako, kakor delajo druge bogate države, n. pr. Francija, ki odlično skrbijo za svoje vojne žrtve, da tako mi ne moremo. Ali rečem vam in vi sami veste, da smo tudi mi bogata država. Imamo vsega v naši lepi domovini, samo malo bolje bi se moralo to upoštevati in malo bolje gledati na vojne žrtve. Kajti materijelnih sredstev je bilo zato dovolj. Kajti v reparacijski komisiji v Parizu je takrat delegat naše države dobil za vojne žrtve 6 milijard in pet sto tisoč dinarjev zlatih dinarjev. Šest milijard, to je polletni celi državni budžet naše države. Ali od tega ogromnega kupa denarja niso dobili tisti, za katere je ta denar bil namenjen, niti pare. Če bi se ta vsota porabila za namene, za katere je bila dana, bi invalidsko vprašanje bilo častno rešeno. Tudi naši bojevniki, ki so se vrnili z vojne živi in zdravi, tudi oni niso dobili nobenega priznanja.

Zdaj stojimo pred novim jutrom. Pred jutrom, ko se nam obljublja da bo zasijalo toplejše sonce in da bodo posušene solze in ozdravljeno trpljenje.

Mi čakamo. Ali zgoditi se mora ta koj — ker ne bodo čakali več!

čevanje ustavljene podpore, ki mu gre na podlagi Senžermenske mirovne pogodbe, katero je naša država zaključila z Avstrijo, — kar pomeni, da je upravna oblast (vojno in finančno ministrstvo, op. pis.) v tem primeru reševala o nečem, česar tožnik ni zahteval, a propustila razpravo o glavni njegovi zahtevi. Mesto, da bi ta upravna oblast razpravljala vprašanje, ali tožniku po zakonjenju invalidskega zakona 1929, še pripada nadaljnje izplačevanje invalidske podpore, ne glede na omejitve v čl. 396 Zakona o ustr. voj. in morn., in to z ozirom na odredbe Zakona o Senžermenski mirovni pogodbi, odnosno glede predpisov zakonjenih konvencij v Rimu 6. aprila 1922 in na Dunaju 30. novembra 1923, katere regulirajo vprašanja raznih pokojnin in podpor in prevzem istih od strani držav-naslednic Avstro-ogrške, h katerim spada tudi naša država, je tožnikove zahteve pregledala samo glede na predpise čl. 336 in 396 Zakona o ustrojstvu vojske in mornarice, ter tako odklonila njegove zahteve, čeprav se tožilec ni skliceval na te paragrafe.

Tak postopek upravne oblasti (vojnega in finanč. ministrstva, op. pis.) je v protislovju z odredbami zakona o splošnem upravnem postopku — §§ 166, 113 —, ki določa, da se mora vzeti v oceno in v razpravo glavna zahteva tožnika — pravico na podporo z ozirom na predpise pom. zakona o Senžermenski mirovni pogodbi in zakona o navedenih konvencijah, zaključenih na podlagi teh dogovorov. — In ker je upravna oblast kršila obvezno obliko postopka, je to razlog, da se uniči njeno rešenje v smislu čl. 26 Zakona o državnem svetu in upravnih sodiščih.

Podpisi sodnikov.

Tako se glasi v prevodu razzodba Državnega sodišča zoper sklep vojnega ministrstva, izrečena 17. novembra 1936, br. 29.129.

V razzodbi, tičoči se finančnega ministrstva, je poleg tega še sledeče:

»Ministrstvo financ je pritožbo tožnika razpravljalo na bazi invalidske podpore.

Iz akta tega predmeta pa je razvidno, da rešenje poveljstva III. kora v Gracu, br. 5907 od 1. oktobra 1896 govori, da tožniku prisojena invalidska podpora, ampak invalidska pokojnina (ne »Unterstützung«, ampak »Pension«, op. pis.) in to v smislu Zakona o vojaški oskrbi oseb vojske, mornarice in domobranstva od 27. decembra 1875 avstr. drž. zak. št. 158, ki regulira ta vprašanja po-

Naša bojevnška zborovanja

Mogočno je bilo zborovanje Krajevnega odbora Maribor dne 13. marca v Mariboru. Dvorana nabito polna — okrog 500 oseb. Zastopniki občin, uradov, oblasti, vojske, Delegat Obl. odb. podpredsednik Ivo Marinko je vodil zborovanje. Govoril so tov. Geč, preds. Krajevnega odbora Maribor, tov. Kovač, tajnik Krajevnega odbora Celje, ki se je dotaknil tudi kršenih določil ustave. Tovariš Geč je v vehementnih besedah očrtal greh, ki ga je naredil invalidski zakon 1929, tov. Marinko je orisal z njemu lastnim temperamentom delo Udruženja po vsej Jugoslaviji in posebno Oblastnega odbora v Ljubljani, ki je zajelo vso javnost, da je dvorana grmela odobravanja in medklicev; invalid-major je izrazil in z zadovoljstvom pohvalil izvrstno urejevanje in pisanje »Vojnega Invalida« in naj tako nadaljuje — ves zbor je izražal pohvalo Oblastnemu odboru, prikazajoč, da je zares pokazal bojevnški elan in energijo v poslednji borbi za novi invalidski zakon.

Zastopnik župana mariborski podžupan Žebot je govoril v imenu občine in v imenu JRZ.

Recitacija 15 letne hčerke vojnega invalida, »Da nebo se naše bi zjasnilo,« je zasolžila oči mnogih. Bil je krasen, svečan trenutek, ko je odzvenela zadnja beseda pesmi:

»In naših fantov grob,
oj Doberdob
— kjer ste se bojevali
za svobodo — domovino
kri prelivali —
svobode naše žrtvenik
velikih dni pomnik,
naš bodi Doberdob!«

in zvenel je kot mogočna himna tisočtisočerm, ki počivajo v grobovih, kliče jim: slava!

In pri zaključku zborovanja, ki je izrekel svoj pozdrav gospod polkovnik, ki je zastopal komandanta mesta Maribora in vojni okrug, je dvorana orila vzklikov: Živela jugoslovanska vojska!

Vmes med zborovanjem je zazvonilo poldan. Vsa dvorana je glasno molila »Zdrava Marija«, na čelu dekan in kanonik dr. Cukala. Krasen trenutek zborovanja: Moli in delaj!...

Bojevnško mogočno je bilo zaključeno zborovanje in v Beograd brzojavljena zahteva po takojšnji uzakonitvi invalidskega zakona.

V Radovljici so zborovale vojne žrtve 19. marca t. l. Bile so polnoštevilno zbrane. Zastopani so bili tudi uradi, župani ter zastopniki društev in organizacij, kakor župan mestne občine Radovljica, g. Rešman Franc, župan občine Breznice g. Finžgar Franc, občine Begunje, Ovšiče in druge. Prisostvoval je tudi g. dekan Fatur Jakob in zastopal tudi Vincencijevo konferenco. Za zvezo bojevnikov Vurnik Alojz iz Radovljice. Za Prosvetno društvo Zalokar Miha, ki je zastopal tudi krajevno organizacijo J. R. Z. Sokolsko društvo je zastopal predsednik K. O. Radovljica, Franc Jaklič. Oblastni odbor Udruž. predsednik tov. Marko Štefe.

Poslana so bila pisma in zahteve na odločujoča mesta.

Predsednik K. O. Jaklič je vodil zborovanje in v lepem govoru poročal, ka-

sebeno v §§ 70—89 za podoficirje, vojake in mornarje.

In kakor je iz tega razvidno, ne gre v tem konkretnem slučaju za invalidsko podporo, temveč za nadaljnje izplačevanje invalidske penzije. Zato se je odlok finančnega ministrstva moral uničiti po čl. 26 Zakona o Državnem svetu in upravnih sodiščih, da tako upravna oblast vprašanje, nadaljnega izplačevanja sporne invalidske pokojnine tožilec še enkrat obravnava v smislu razzodbe Državnega sveta br. 29.129 od 17. novembra 1936.

Podpis sodnikov.

Iz teh razzodb bo vsak prizadeti mirnodobni invalid spoznal in vedel, kaj mu je storiti, da dobi svoje pravice. S to razzodbo bodo dobili zdaj vsi, ki imajo invalidske pokojnine, prisojene še v bivši Avstriji, in so jim bile z zakonom 1929 ustavljene, izplačane.

ko so župani in občine zahtevale, da se naše zahteve po novem invalidskem zakonu uresničijo čimpreje in dobro.

Tajnik Požar je poročal o krivicah, ki jih trpe vojne žrtve po sedanjem zakonu. Posebno je navajal vdovo Božič Marijo in drugih krivicah. Radovljški gospod dekan Fatur Jakob je govoril in poudaril, da je to res zbor trpinov. »Kot duhovnik,« je rekel, »moram omeniti o ljubezni in pravičnosti, iz katere izvira močna armada in z ljubeznijo pravičnostjo se jači ta armada.«

Grlic Ivana, mlada deklica, je krasno recitala pesem »Da nebo se naše bi zjasnilo,« da so se orosile oči vseh navzočih.

V Prekmurju, v Beltincih-Odrancih in v Murski Soboti, sta bili zborovanja 19. in 20. marca. V Odrancih, v eni največji občini Prekmurja, ki šteje nad 2500 prebivalcev, je velika šolska soba 19. marca t. l. bila prepolna. Nad 250 ljudi je stalo in sledilo govoru delegata iz Ljubljane tov. Vuka. Navzoč je bil tudi župan občine Odranci in zastopniki ostalih občin, šolski upravitelj lepe ljudske 8 razredne šole v Odrancih in zastopnik Rdečega križa, ki je simbol zgodovinske »Kosovke devojke«.

Bila je to manifestacija za novi invalidski zakon in poslana so bila v Beograd pisma z zahtevo po takojšnji uzakonitvi inv. zakona. Zapisnik je vodila učiteljica odranske šole, hčerka vojne vdove.

V Murski Soboti pa je bilo 20. marca t. l. nad 350 invalidov in vdov. Prostor — dvorana velike gostilne — je bil prenapolnjen. Navzoč je bil tudi župan Murske Sobotice, Hartner Ferdinand, artiljerijski častnik, bojevnik, sam v vojni težko ranjen. Tajnik K. O. Štefan Duh, je s pozdravnim govorom apeliral na župana, naj odredi, da bodo težki invalidi oproščeni občinskega kuluka.

Zborovanje je poteklo bojevnško in so zborovali z glasnimi medklici pritrjevali govorniku, tov. Iv. Vuku in izrekli pohvalo Oblastnemu odboru in listu »Vojni Invalid«, ki tako energično piše.

H koncu je govoril gospod župan. Njegov govor, poln domoljubja, je silno deloval na poslušalce. Poudaril je, da je zakon ogledalo države in v zakonu se vidi, kako gleda na državnost in njen problem. Bila bi sramota za vsa država, je rekel, če bi tega načrta, ki ga zdaj ima, ne uzakonila. Kar se tiče občinskega kuluka, je rekel, da bo poskrbel, da bodo težki vojni invalidi oproščeni. Poskrbel bo, da to ukrenejo tudi okoliške občine. Če bi on za to vedel prej, bi to že prej odredil.

V Beograd so bile odposlane zahteve.

13. marca t. l. je bilo zborovanje — občni zbor v Cerknici. Šolska soba polna članov, nekako nad 120. Tudi nekaj zastopnikov občin in odvetnik dr. Tavčar. O »Invalidskem Kosovu« je lepo govoril predsednik K. O. tov. Tomc. Poročal je tov. Vuk. V Beograd so bile poslane zahteve. Hčerka predsednika K. O. je čustveno in lepo recitala »Da ne bó se naše bi zjasnilo« in nobeno oko ni ostalo suho.

6. marca je zboroval K. O. Krško. Šolska telovadnica je bila premajhna. Bili so navzoči zastopniki društev. Poročal je tov. Vuk. Odločujočim v Beogradu so se poslale zahteve.

Tudi v Velikih Laščah je bilo 6. marca zborovanje. Delegat, tov. Ivo Marinko je v izčrpnih besedah opisal boj za dosego novega zakona. Oblastni odbor je razgibal javnost širom domovine, da je šele zdaj pravzaprav spoznala, v kakšnih razmerah živimo. Govor tov. Marinka je bil za poslušalce nekaj izrednega in nekateri so izjavili, da kaj takega še niso slišali. Izrečena je bila zahvala naši centrali in Oblastnemu odboru za njihovo delo.

Udeležil se je občnega zbora tudi g. župan Ivan Jelenc. Pozorno je sledil zborovanju in že v mesecu februarju je v imenu občinskega odbora odposlal odločujočim činiteljem v Beograd zahteve po skorajšnji uzakonitvi inv. zakona.

Žužemberk je zboroval 6. marca. Govoril je delegat tov. Tomc. Udeležba lepa in poslali so v Beograd zahteve.

V Marenbergu so 6. marca zborovale vojne žrtve in sledile govoru de-

legata tov. Zoreta, ter odobraval delo Udruženja.

Ormož je zboroval 13. marca in istotako Šmarje pri Jelsah. V Ormožu je govoril delegat tov. Zore, v Šmarjah tov. Tomc. Povsod obisk lep in odposlane zahteve.

19. marca sta zborovala Dol. Logatec z delegatom in govornikom tov. Zoretom in Trebnje z delegatom in govornikom Tomcem. Bilo je nad 120 udeležencev. V Trebnjem je bil navzoč g. dekan, ki je izvrstno in lepo govoril o naših pravicah, in advokat dr. Terseglav, ki je velik prijatelj in dobrotnik vojnih žrtev. Edini je bil, ki je naklonil podporo Krajevni odboru.

V Beograd so bile odposlane zahteve.

20. marca je zborovala Litija z govornikom-delegatom tov. Zoretom, Slov. Konjice z govornikom-delegatom tov. Dornikom in Brežice z govornikom-delegatom tov. Tomcem. Povsod lep obisk. V Brežicah so bili navzoči župan občine Brežice dr. Drnovšek, ki je imel krasen govor za vojne žrtve in njihove pravice. Tudi občina Globoko je bila zastopana po bivšem nar. poslancu in sed. županu g. Ureku, občina Senovo pa po županu tov. Fabjančiču. V Slov. Konjicah je zborovalo okrog 200 vojnih žrtev.

Tudi Trbovlje je zborovalo 20. marca t. l. Obisk lep, žal, da delegat iz Ljubljane ni mogel priti, ker so bili vsi

odborniki zunaj. Določen za Trbovlje pa leži bolan.

27. februarja je zboroval Mokronog. Delegat in govornik je bil tov. Tomc. Velika udeležba, župan se je moral radi odsotnosti oprostiti. Poslane so bile zahteve v Beograd.

27. marca so zborovale Radeče, nov Krajevni odbor. Delegat-govornik je bil tov. Tomc.

27. februarja je zboroval K. O. Ljubljana v gledališki dvorani Šentjakobskega gledališča. Gledališče je bilo zasedeno — nad 300 ljudi. Zastopniki oblasti, občine Ljubljana, društev, korporacij, vojske. Predsednik tov. Mlekuš je govoril. Strahote »Invalidskega Kosova« so oživele v nas vseh. Predsednik Oblastnega odbora, tov. Štefe, je v besedah, polnih energije, orisal delo Udruženja za novi zakon in odziv vse slovenske javnosti. Zastopnik »Zveze bojevnikov«, tov. Lukas, je pozdravil zborovalce in govoril o delu »Zveze bojevnikov« za spomenik padlim. V Beograd so bile poslane brzojavke in pisma. Hočemo zakon!

Mogočna so naša zborovanja! Krik naš so ta zborovanja! Krik, ki odmeva po vsej Jugoslaviji. Državniki, politiki, narodni poslanci, tisk... ali slišite ta krik?! Naj ne bo krik pozabljenih v puščavi!

Nekaj besed o trafikah

(Kakšen je pravilnik o nadrobni prodaji.)

Dogaja se, da ta ali ona finančna kontrola monopolskemu nadzorstvu v Zagreb napačno poroča o lokalni proslila-invalida, ali pa da drugače ne poroča tako kakor bi bilo potrebno, da bi prosilec-vojna žrtev dobil, kakor določa § 27 invalidskega zakona, zaproseno trafiko. Kjer za to zvemo in so dokazi, zahtevamo kazensko preiskavo.

Dogaja se pa tudi, da prosilci in tudi kakšen Krajevni odbor ne pozna dobro pravilnika in če se pritoži, seve, ni uspeha.

Zato hočemo tukaj pravilnik podrobno razložiti.

Trafike so trovrstne: vzorne, samostojne in postranske. (So tudi še ambulante in avtomatske, a o teh ne bomo govorili.)

Kaj je vzorna trafika? To je trafika, s katero ne sme biti zvezano nobeno drugo poslovanje. Trafika, katera da samostojni zaslužek trafikantu. Mora biti v solidno zidanih zgradbah, po možnosti na vogalu križišč.

Kaj je samostojna trafika? To je pa trafika, ki da glavni zaslužek trafikantu. Mora biti tudi v solidno zgrajenem prostoru in na lahko dostopnem kraju. Prostori morajo biti suhi, zračni, čisti in popolnoma ločeni, brez zveze s kakršnokoli drugo obratovnico.

Koliko je lahko vzornih in samo-

stojnih trafik v eni vasi, trgu ali mestu?

a) Če je manj kakor 2000 prebivalcev, se izdajajo trafike brez številne omejitve v mejah dejanske potrebe.

Torej ker je beseda »v mejah dejanske potrebe« odvisna od finančne kontrole. Ona lahko vseeno, če je dejanska potreba ali ne, poroča, da dejanska potreba obstoja in prosilcu se trafika podeli.

Tu se ne da nič drugega narediti, kakor da se uveljavi prvenstvena pravica vojne žrtve po § 27 zakona.

In Krajevni odbor mora biti od finančnega nadzorstva o tem obveščen. Cesar ni, a izve, se mora pritožiti še prej, preden je trafika podeljena in seveda tudi predlagati vojno žrtev, ki hoče trafiko.

Tudi lokal, seveda, mora lineti po predpisu primeren. In poskrbeti, če je lokal res po predpisu primeren, kakšno je bilo dano poročilo če ni tudi tukaj kaj netočnosti.

b) V mestu, kjer je sedež banske uprave in v vseh sreskih krajih z več kot 15.000 prebivalci, sme biti: na vsakih 400 prebivalcev po ena vzorna ali samostojna ali postranska trafika.

c) V vseh ostalih sreskih krajih z 2000 do 1500 prebivalstva pa sme biti na 250 prebivalcev ena trafika.

d) V krajih, kjer ni sedež sreskega načelstva, pa četudi imajo nad 2000 prebivalcev, se izdajajo trafike brez omejitve, enako kakor v krajih pod 2000 prebivalci.

e) V krajih, kjer število prebivalcev dotičnega kraja po številu in pro-

storu vidno narašča, lahko monopolska uprava prekorači določeno število trafik.

f) Ko se ugotavlja število prebivalcev dotičnega kraja, se prešteje prebivalstvo okolice in okoliških vasi, če nimajo trafike.

Kako morajo biti trafike razporejene?

Razporejene morajo biti tako, da je v vseh delih (ulicah) toliko trafik, kolikor jih je po prometnih razmerah dejansko potrebnih.

Tukaj je zopet določilo, ki ga lahko vsak po svojem tolmači, in se lahko pozablja na ustanovitev konkurence.

Ko vse trafike v tem ali onem kraju, trgu ali mestu že tako obstojajo, kakor je tukaj povedano, se sme postaviti novo trafiko le, če je od že obstoječe vzorne ali samostojne najmanj 100 m po najkrajši poti oddaljena v vseh smereh.

Če gre za ustanovitev vzorne trafike, se oddaljenost od že obstoječe ne upošteva. Istotako, če gre postaviti samostojno trafiko, se ne ozira na število in na bližino postranskih trafik.

Sestri v spominsko knjigo

»Ljubljani sestri Rozki v spomin. Mari.«

Lepo sladko zapel je slavec v tiho noč. Jadnotožni glas odgovoril mu je z vaških koč.

Ubožna postelja z detetom — bolno k njej se mati je sklenila... Božji angel na krajino razpel je svoja krila. —

Leta so potekla od te žalostne noči, Je dete ozdravelo — v šolo že hiti, Enako soncu, sreči in pomladi, Nje duša se raduje v večni nadi...

In naj karkoli že jo doleti, Se vendar z upanjem ozira v lepše dni. En sam trenutek — konec je pomladi... Sreča, veselje, poteptano v duši mladi, Trda roka morda stré srce.

Rože sladkodcheče ovenejo vse, In zunaj bo v naravi smrt dahnila čez polje...

Rozki, sestrice, naj te to ne plaši, Od prvih let do zdaj ti v srcu upanje živi, Zdaj živi in naj živi do konca dni! Kajti usode roka nam nad srečo in nesrečo bdi,

In neizprosna roka ta nevidna je za vse, Vsem z istim upanjem in z istim strahom polni nam sree.

Sestrice mila, daj Bog, da ti nikdar Polomil usode krute vihar Od rane mladosti cvetic lepo cvetečih...

Mladost kot sonce zorno, zlato sijje, In greje dolgo naj ti še srce, Nikdar naj za oblak se ti ne skrrije, Mrakov naj vedno temnih te varuje! —

A vedi, Rozki, naj karkoli čaka te v življenju, Ravnaj tako, da žal nikdar pozneje ti ne bo,

In zadovoljstvo tvoje bo plačilo!

Meri Duh.

Kaj je postranska trafika?

To je trafika, ki je njenemu lastniku le za postranski zaslužek. Mora imeti posebno polico v lokalni.

Če je trgovski del mesta ali trga zelo gosto naseljen in stisnjen, se lahko ustanovljajo postranske trafike tudi pod razdaljo 100 m.

To smo zdaj obrazložili, da vsak lahko v svojem kraju prekontrolira, ali so bile vse trafike pravilno podeljene, kje se je prezrlo § 27 invalidskega zakona in kje je finančna kontrola v škodo invalidov »po svoje« razlagala besedo »v mejah dejanske potrebe« in besede pod e) »kjer število prebivalcev dotičnega kraja po številu in po prostoru vidno narašča«, ter besedo »koliko jih je po prometnih razmerah dejansko potrebno«. Tudi treba paziti, kar se tiče lokala, da ni tudi tu poročilo finančne kontrole manj ugodno za invalida kakor za neinvalida, ako sta lokala oba enaka.

Glavno pa je, da pri vsaki novi podelitvi trafike mora obveljati § 27 zakona — ako, seveda, invalid razpolaga z lokalom. Kjer bi se hotelo to prezreti — udarite s krepko pritožbo!

Ste videli kdaj?

Ste mislili že na človeka ki vleče življenje ga v temne globine, ki hoče rešiti se njega vezi in hoče se dvigniti v sinje višine... a tisto temno — ga ne izpusti? — Poglejte, takó je z menoj!

Ste videli kdaj že človeka, ki hodi ob barju brezkončnem — sam, ki k sebi ga vleče močvirje, — v njem pa vse vpije: Vstran! Vstran!... Pa nima moči več, ne more? — Poglejte, takó je z menoj!

Zamislite zdaj si človeka, ki bil je zašel v brezkončni puščavi, ki čaka zaman in zaman se ozira, da lučko zagledal bi kakšno v daljavi — in ve, da za njega pomoči več ni... Poglejte, takó je z menoj!

Takó je z menoj — in vendar drugače... Ker v meni toliko je, oh, hrepenenja, ki polni mi dušo, da vse prekipeva, in skritega, žgočega še koprnjenja, ki vleče me v silne vedrine življenja — a zdi se zámán, se zdi, da ne smem... Ste videli takega kdaj že človeka?

Meri Duh.*

* Hčerka-šudentka tajnika Krajevnega odbora Murske Sobote.

Pisarna Krajevnega odbora v Ljubljani je od 1. aprila t. l. dalje odprta za članstvo le v ponedeljek, sredo, četrtek in soboto od 9. do 13. ure. V torek in petek se torej za člane in članice ne uraduje, ker sta ta dva dneva v tednu določena za interno poslovanje in za osebne intervencije.

Mimobežne slike iz našega življenja

Neznani Tomaž Nepriznan se poganja po ulici v dveh bergljah. Prazna hlačnica maheda sem in tja, ker je stanovalka noga ostala nekje na bojnem polju. »Za domovino«, so dejali takrat! Spremlja ga žena in poriva star, že polomljen otroški voziček, v katerem leži dvoje bledih in pol golih otrok, a tretji, čisto majhen, bednega izraza, caplja v kratki razdalji za očetom in materjo. Raztrgani so vsi, morda tudi lačni in ušivi, tako bi sodil po videzu. Neznani Tomaž Nepriznan hodi z bergljami počasi, s povešeno in med ramena stisnjeno glavo. Kaj neki ga je poglalo na ulico? Gotovo paragraf. §-i so namreč različni, ta govori to, drugi določa ono, vsi pa so si enaki v tem, da so brez srca, ker imajo tam luknjo, kjer bi moralo biti srce. In ker ni bilo srca v §-u, ki je določal neznanemu Tomažu Nepriznanemu — je sedaj Tomaž Nepriznan na cesti.

Nasproti neznanemu Tomažu Nepriznanemu pride zalit, elegantno oblečen gospod, z majhnim dečkom. Živo nasprotje družbi Nepriznanega. Živo nasprotje, ker so jima bila tudi pota različna. Prvemu je šla pot ob mejah domovine med ognjem granat in šrapnelov, a drugemu po brez-

skrbnem zaledju, v katerem je bilo mogoče ustvarjati sijajne življenjske eksistence.

»Glej, tatek, vojake.«

Po ulici prikoraka četa s krepkim korakom. Sami lepo raščeni in zagoreli fantje z juga. In gospod razlaga dečku:

»To so naši junaki, ki nam bodo branili domovino, če bi jo napadel sovražnik.«

Da, gospod ima domovino, — svojo lepo domovino. Vsaki dan je sveže pogrnjeno in polna je na njej najslajših dobrot, in debelo je rejena, polna tiskanih papirjev, ki odpirajo vsaka, še tako težka vrata. In glej, vojaki ne pogledajo patrijota, gorečega ljubezni do »njegove domovine«. Neznane Tomaža Nepriznanega gledajo in njegovo družino, korakajočo ob strani ulice.

Pride Janez Trpin in se predstavi: »Dovolite, visoki gospod, jaz sem Janez Trpin. V dekretu tega in tega visokega gospoda, je zapisano, da naj se vam predstavim in ostanem pri vas v službi.«

»A, vi ste Janez Trpin, ste vojni invalid?«

»Da, visoki gospod.«

»Se niste znali čuvati, pa vas je zadelo, mi smo to bolje znali.«

»Tako je usojeno,« je dejal Janez Trpin, a pri tem je mislil: »Na stotine se jih je čuvalo, se bodo čuvali tudi danes, jutri, pojutrišnjem — vsikdar!«

Sobota je in France Truden, invalid, opravlja službo na terenu. Izplačuje delavce, hiti iz predmestja v predmestje. Mnogo je hoje in poletna vročina neusmiljeno pali. France Truden je priden in vesten uradnik. Dela navadno za dva, četudi njegova plača ni zdaleko primerna storjenemu delu. Doma čakajo nanj štiri majhna ustea, katera bi rada neprestano mlela sok življenja — vsakdanji kruh. Zato se France Truden ne ustavlja. Sonce pripeka, toda on hiti dalje po pesku. Proteza ropoče, škriplje, cvili, drgne in žulji do krvi. A France Truden nima časa, da bi poslušal bolečine in premišljeval, zakaj je sojeno prav njemu toliko trpljenja.

Mrzel zimski dan. Sneg pada v kosmičih in se tali na ulici, preko katere je razgrnjena blatna, ledena plundra. Pred izložbo pekarne stojita dva mala dečka, 5 in 7 let stara. Brez suknjičev sta, raztrgana in bosa. Njun pogled je vprt v iz-

ložbo, kjer so izložene belo-rumene štruce in rjavo zapečene žemlje. Ta pogled štirih lačnih oči je tak, da človeka zapeče v dušo in srce, če ni kamena, kjer bi moralo biti srce. Kdo bo utešil ta dva lačna pogleda? Oče je bil vojni invalid, reduciran, ker je bil samo težko bolan, — najvišja komisija, katera vsem enako rešuje, je njegovo zadevo rešila pozitivno in je mati sedaj vdova. Tam nekje v predmestju uživa hvaležnost sveta v družbi teh dveh nedolžnih otročičev...

V nadaljnji izložbi so izloženi parfumi in druge take nepotrebščine. Elegančna gospa v dragocenem krznu stoji pred to izložbo in jo z malomarnim pogledom pregleduje. Prihodnje dni si bo nabavila nov dragocen parfum, sedanji več ne draži, je namreč nekam premalo sexapeal...

»O domovina, ti si kakor vlačuga,« je zapisal Cankar in je gotovo mislil tako-le: Vlačuga si, ker se vlačiš s tistimi, ki te ljubijo samo radi vžitkov, katere jim tako radovoljno poklanjaš. Ljubezen, katero ti hlinijo, ni prava in te mirno zapustijo, kadar jim tvoja ljubezen ni več potrebna, — vsikdar pa tedaj, kadar bi ti rabila njihove ljubezni.

France Blagotinšek.

Vendarle nekoliko priznanja

V eni prejšnjih št. lista smo zapisali, da je maloželezniška cestna železnica — ljubljanski tramvaj — priznala vojnim žrtvam (invalidom in vdovam), ki se izkažejo z legitimacijo Udruženja, znižano voznino 1 dinar, ne oziraje se na dolgost proge, to je ne glede na čas, torej tudi po 9. uri zvečer, ko je drugače povišana voznina. Vendar poudarjamo, samo če pokaže novo, sedaj veljavno člansko legitimacijo. Stare ne veljajo.

Poudarjamo, da to ni nikaka pomoč vojnim žrtvam v glavnem, ampak to je priznanje vojnih žrtev, darovanih za domovino.

Dvakrat je Udruženje tekom let prošilo za to priznanje. Ni vprašanje o znižani voznini kot taki, tista betvica ne igra vloge, vprašanje je v priznanju, v priznanju zaslužnosti vojnih žrtev.

Obakrat so takratni gospodje predsedniki maloželezniške cestne železnice prošnjo Udruženja odklonili. Razumljivo, kaj bi te nebodijhtreba vojne inva-

lide priznavali in jim izkazovali kakšno posebnost.

Zato vsa čast sedanjemu predsedniku maložel. cest. žel. g. dr. Ažmanu in podpredsedniku g. polkovniku v p. Andrejki, ki sta na prošnjo Udruženja kratko odgovorila: »Da, za vojne žrtve samoobsebi razumljivo. Zakaj tega že prej niste zahtevali?«

Predsedniku cest. žel. g. dr. Ažmanu in podpredsedniku cest. žel. polkovniku v p. g. Andrejki, ki je tudi predsednik Legije koroških borcev — vse priznanje in spoštovanje — na priznanju cene vojnih žrtev.

Pripomba. Vsak invalid, vojna vdova in sirota, bodisi od koderkoli iz Jugoslavije, ki pridejo v Ljubljano, uživajo, če imajo člansko legitimacijo Udruženja, privilegij 1 dinarske voznje na ljubljanski cestni železnici.

Člansko legitimacijo mora vsak, ko zahteva vozne listke prej pokazati in ne čakati, da to sprevednik zahteva.

Pozor Krajevni Odbori!

Pravico na polovično voznjo na železnicah, to je na železniške legitimacije, imajo odsej tudi vsi vojni invalidi, ki so bili priznani po invalidskem zakonu iz leta 1925. in to z odločbo invalidskega (sreskega, kotarskega, okrajnega, okrožnega prvostopnega) sodišča ali višjega invalidskega sodišča, in imajo še sedaj pravico do brezplačnega zdravljenja (§ 113. invalidskega zakona iz l. 1929).

§ 113 invalidskega zakona 1929 pa govori:

»Vsi vojni invalidi, ki so bili zбог bolezni, dobljenih med vojno, priznani za take po odredbah invalidskega zakona iz leta 1925, ki pa izgube po odredbah tega zakona (zakon 1929) pra-

vice, nadalje prejemati invalidnino, imajo pravico samo do brezplačnega zdravljenja.«

Letošnja navodila za izvajanje pravilnika o ugodnosti socialnega značaja na železnicah in ladjah, z dne 23. aprila 1937, ki je bil objavljen v »Službenih Novinah«, št. 137-1937 od 11. oktobra 1937 in v »Službenem listu« dravske banovine od 13. novembra 1937, kos 91, pa v svojih določilih k členu 5. pravilnika daje tudi polovično voznjo tem invalidom.

Za nje se delajo spiski, kakor za ostale, priloži se staro rešenje, v katerem je razvidno, da je bil po zakonu 1925 od tega in tega sodišča priznan.

Naše gibanje

Novo mesto. Dne 10. marca 1938 je umrl naš tovariš - vojni invalid, hišni posestnik in bivši mesar Ludvik Koncilja iz Novega mesta. Služil je takoj po prevratu v jugoslovanski armadi pri mornarici. Na torpedu se je ponesrečil in izgubil prste desne roke. Bil je priznan invalidom, toda radi davčnega cenzusa ni prejemal invalidnine. Poškodba in razne okolnosti v vezi s tem, so tako nanj vplivale, da je postal živčno popolnoma strit in za delo nesposoben. Omračil se mu je um in v tem strašnem stanju je končno podlegel. Pokopali smo ga dne 12. marca t. l. ob lepi udeležbi občinstva, ob sviranju turobnih žalostink mestne godbe in s častnim spremstvom vojaštva, ki ga je dal na prošnjo Kraj. odbora komandant mesta na razpolago. Bil je pokopan z vsemi vojaškimi častmi, s salvo iz pušk ob položitvi v grob. Pri vojaki je imel čin redova, zato vsa čast, priznanje in javna zahvala Komandi mesta za tako pozornost.

ŠOSTANJ. Krajevni odbor Udruženja vojnih invalidov v Šoštanju je na svoji seji dne 27. febr. 1938, na podlagi člena 8, točka 6 društvenih pravil, svojega dosedanjega člana Karla Stojana za dobo treh let izključil, ker se je pregrešil s tem, da je o svojem tovarišu Francetu Kočevarju Drav. fin. direkciji v Ljubljani lažno poročal, da on ni vojni invalid, s čemur mu je — vsaj začasno — škodoval materialno in na ugledu. — Za krajevni odbor: Predsednik, tajnik.

Šoštanj. Dne 18. marca letos je umrl v Vrblju pri Zalcu 8% vojni invalid Franc Poteko. Bil je rudniški poduradnik v Velenju in zvest član Krajevnega odbora Udruženja vojnih invalidov v Šoštanju od njega ustanovitve do svoje prerane smrti. Iansko jesen je moral radi bolezni, ki je bila posledica vojne, službo zapustiti ter se je preselil s svojo družino v Vrblje pri Zalcu. Zapušča ženo in troje nepreskrbljenih otrok. Naj v miru počiva, njegovi vdovi pa izreka Krajevni odbor v Šoštanju v imenu svojih članov in članic sožalje.

Jesenice. Kakor je znano našemu članstvu, smo na sestanku, ki se je vršil meseca decembra, med drugim omenili, da za Božič ne bomo mogli deliti nobenih podpor več. Pač pa da bomo, ako bo do tedaj v tem oziru na boljšem, obdarovali ne-

katere za Veliko noč. Danes moramo žal, vsem članom, ki imajo svoje bivališče v področju občine Koroška Bela, sporočiti, da si ti tudi za Veliko noč ne smejo nadejati kakšnega priboljška od strani udruženja vojnih invalidov in sicer iz popolnoma razumljivega razloga, ker nam omenjena občina v nasprotju z drugimi leti ni nakazala niti pare podpore. Razumljivo bo vsakomur tudi to, da nakazilo, ki nam ga je naklonila mestna občina Jesenice — za kar ji bodi na tem mestu izrečena najtoplejša zahvala — ne moremo in ne smemo razdeljevati članom, ki ne bivajo v občini Jesenice. Toliko v vednost in na znanje vsem prizadetim.

Kraj. odbor Jesenice.

Slov. Bistrica. Kraj. odbor poziva nove člane, kateri so letos pristopili ter še niso oddali slike za izstavitve članske knjižice, da isto v kratkem pri tajništvu oddajo. Tozadevni člani so: Golob Ivan, Jurko Ivan, Kodrič Anton in Wagner Jernej. Nove članske knjižice so pri tajništvu za člane: Rok Kodrič, Bernard Droč in Šuc Roza, katere naj se dvignejo. Nekaterim članom je že potekla naročnina za list »Vojni Invalid« ter jih opominjamo, da isto do 15. aprila poravnajo, sicer se jim bo list odpovedal.

CELJE. 1. Kraj. odbor udruženja vojnih invalidov v Celju priredi dne 1. maja v primeru slabega vremena pa prihodnjo lepo nedeljo svojo tombolo. Vabimo člane k obilni udeležbi in pa agitaciji pri svojih znancih za udeležbo pri tomboli, ker je v njihovem interesu, če bo dobiček večji, saj bo tudi za podpore lažje. — 2. V januarju smo poslali vsem nerednim članom položnice, katerih še niso porabili. Opozarjamo, da homo vse, ki do konca aprila ne plačajo članarine in naročnine, kot člane brisali, kar bi pa imelo za iste usodne posledice.

Novi invalidski zakon predvideva namreč, da vojne žrtve, ki niso organizirane, ne morejo dobivati invalidnine.

Torej člani zamudniki, plačajte čim prej zaostalo članarino! — Tajništvo K. O. Celje.

Sevnica. Vsi člani tukajšnjega krajevnega odbora, ki niso poravnali za letošnje leto članarine in naročnine, se pozivajo,

njamo: Kdor ne bo imel članarine in naročnine za celo leto plačano, ne dobi prida store to v najkrajšem času. Pripomihodnje leto nobene podpore od nikoder več. Zanj se ne bo pisala nobena prošnja, list se mu pa takoj ustavi. Nekateri dolgujejo celo še za lani. Je to red? Ali more odbor delati, če gre tako? Ko je imel v januarju K. O. v Kranju občni zbor, je takrat čez 100 članov plačano članarino in naročnino za celo leto! Na našem občnem zboru pa so plačali 4 člani za celo leto, 24 članov po dva do šest mesecev. Kje ste drugi? Člani v Kranju vedo, kaj je red in disciplina — a pri nas?! Ponavljamo: poravnajte vsi za celo leto, sicer odbor ne more delati.

Kmalu po veliki noči bo krajevni odbor sklical važen sestanek pri Kraglu v Sevnici. Vsak član bo po pošti prejel vabilo s pojasnilom, za kaj gre. Opozarjamo vse člane, da se sestanka gotovo udeležijo. Kdor se ga ne bo udeležil, mu bo pozneje čisto gotovo žal!

Občni zbori

K. O. Žiri ima svoj občni zbor v nedeljo, 10. aprila 1938, ob 11. uri v občinski dvorani. Člani in članice in vsi naši prijatelji, pridite na ta občni zbor. Delegat iz Ljubljane nam bo povedal o novem invalidskem zakonu.

Ptuj Kraj. odbor Udruženja vojnih invalidov v Ptujcu naznanja vsem svojim članom in članicam, da sklicuje svoj občni zbor dne 10. aprila 1938 ob 9. uri dopoldne v veliki dvorani Mladike. Kdor ne bi znal za to dvorano, naj pride v našo pisarno, kjer dobi natančne informacije. Občni zbor se vrši ob vsakem vremenu. Člane in članice pa prosimo, naj na občnem zboru poravnajo

zaostalo članarino in naročnino za list »Vojni Invalid«. Povabili smo na občni zbor delegata Oblastnega odbora tov. Vuka, ki bo podal obširno poročilo o novem invalidskem zakonu. Vabljeni so tudi zastopniki občin, oblasti, društev, uradov itd., da bodo slišali besedo vojnih žrtev in uvideli krivice, ki nam jih je prizadel invalidski zakon iz leta 1929. in da bodo tolažili na merodajnih mestih naše zahteve po novem invalidskem zakonu.

Tovariši in tovarišice, obvezno je za vsakega posameznega, da pride na občni zbor, in dokažimo, da še živimo.

K. O. Ljutomer bo imel svoj občni zbor 18. aprila 1938 ob 9. uri dopoldne v »Katoliškem domu«. Prišel bo delegat iz Ljubljane, ki bo govoril o novem invalidskem zakonu. Pridite vsi, ki vam je kaj do samega sebe in pripeljite tudi svoje prijatelje, da bo občni zbor res mogočen. Povabite župane vaših občin, saj je tudi v njih interesu, da vedo kako je z invalidi. Pridite od Male Nedelje, od Sv. Jurija ob Ščavnici, Bučečovec, Križevce, Radinec, Kapele, Dragotince — od vseh krajev, tudi iz Gornjeradganskega okraja, ker nimate svojega Krajevnega odbora. Na svidenje!

K. O. Višnja gora je sklical svoj občni zbor v nedeljo, dne 3. aprila 1938 ob 3. uri popoldne. Vršil se bo v gostilni »Pri Kamničanu«. Prišel bo delegat O. O. iz Ljubljane, ki bo poročal o novem zakonu. Ker pa skoraj vsi člani dolgujete na članarini in naročnini za celo leto 1937 in tudi še za prvo četrtletje 1938, povemo, da to ne bo več tako dalje šlo. Kdor ne bo zdaj plačal članarine in naročnine, bo izbrisan iz članstva in naj sam skrbi zase. List bo seveda ustavljen.

Tako se nam godi...

Nenavadna razsodba in diagnoza

Vojni invalid Alojz Počivalnik iz Sv. Lovrenca pri Št. Pavlu pri Preboldu je umrl v marcu 1932. Diagnoza je bila 100% TBC.

Komisija za pregled invalidov celjskega vojnega okruha je leta 1921, pod št. 1899 izdala invalidsko uverenje s sledečo vsebino: »VII. Težka TBC. pljuč Pyothorax s 10% delanesposobnosti.«

Invalidski zakon 1921 in 1925 mu je dajal invalidnino po tej diagnozi. Zakon 1929, seveda, ker je bil bolnik, je to invalidnino, kakor vsem takim, ukinitil.

Umrl je pa, kakor rečeno, v marcu 1932. Uredba 1936 pa pravi, da so priznani tudi vojni invalidi-bolniki in vdove po takih umrlih, če so imeli vsaj 80% nesposobnosti. Razumljivo torej, tudi z zamotanega stališča jusa, bi imeli vdova zdaj dobivati invalidnino. Ona je tudi za njo zaprosila.

Toda komisija za pregled invalidov pri celjskem vojnem okruhu je zdaj nenkrat, vprašana da dá svoje mnenje, zakaj je Počivalnik umrl, oziroma s kolikimi procenti nesposobljenosti, pod št. 1961-38 od 11. februarja 1938 inv. sodišču sporočila, da se je to zgodilo s 50% nesposobnosti.

Zdravnik dr. Tajnšek, ki je zadnja leta zdravil bolnika, je potrdil, da je umrl radi odprte tuberkuloze in da se je njegovo zdravstveno stanje vedno slabšalo in je moral biti 2 leti neprenehoma v postelji. In zdravniška komisija celjskega vojnega okruha zapiše: 50%.

Iz Višnje gore.

Imamo vojnega invalida, ki si je v strelskih jarkih nakopal zelo težko bolezen. Ta bolezen se mu je vedno zajedala v telo in je bil prisiljen iti v bolnišnico. Odrezali so mu nogo. Invalidnino ne dobiva, ker ta bolezen ni od krogle ali granate.

Je tudi večje število vdov, ki so zamudile rok za prijavo in pravčasno vložitev prošenj. S tem so izgubile vse pravice do zaščite in invalidnine. Vse poznejše prošnje so bile zaman. Kje je pravica?

Imamo zelo težkega vojnega invalida s kopico otrok brez vsakega premoženja. Zakon iz leta 1929, mu je zmanjšal pokojnino tako, da ne more ne živeti ne umreti. Šel je prosit milodarov — kruha, ker pa je menda živel nemoralno življenje, mu

je zakon vzel še tisto malenkost, zadnji košček kruha njemu in njegovi družini.

So vojni invalidi in vdove z nad 170 dinarjev neposredna davka. Eden izmed teh je popolnoma slep in za vsako delo nesposoben — invalidnino pa ne dobiva — davčni cenzus prepoveduje. Vojni zakon, ki nas je gnal na vojno, tudi ni poznal cenzusa. Moral je iti vsak. Če ne z lepa, pa z grda. Če je med potjo samo zamrmral, so ga odvedli na strelišče in kratkomalo ustrelili — za vzgled in strah drugim.

Naši mlajši se pač dobro zavedajo, da je invalidsko vprašanje velikega pomena. Zavedajo se, da bodo morali, če bo zadonel klic, iti prelivat kri za državo in domovino.

Fr. Grum.

Narodni poslanec g. Dobršček

je sporazumno z nar. poslancem g. Lenarčičem pri proračunski razpravi ministrstva socialne politike v Narodni skupščini ostro kritiziral delovanje invalidskega sodišča v Zagrebu, ki še po 8 letih ni rešilo mnogo invalidskih zadev iz Prekmurja in Belokrajine. Kritiziral je sabotiranje zadeve vojne vdove Marije Božič iz Begunj

in druge zaostanke in tudi samovoljno spremembo pravilnika o »objavah« za prosto voznjo v protezno delavnico.

Ko dobimo stenografski zapisnik, bomo obširneje poročali.

Uredništvo.

RAZPIS KANTINE

Dne 5. aprila 1938 se bo ob 16. uri dopoldne v pisarni poveljstva vojašnice »Vojvode Mišiča« v Ljubljani vršila ofertalna licitacija kantine za dobo od 1. maja 1938 do 1. maja 1941.

Kdor se zanima in želi licitirati, lahko izve ostale podrobnosti pri Oblastnem odboru Udruženja in v pisarni vojašnice »Vojvode Mišiča« v Ljubljani.

KNJIZEVNOST.

»Naš Rod«, mladinski mesečnik, prinaša v vsaki svoji številki toliko pestrosti, umetnosti, otroškega razvedrila, pouka in zabave, da ga mora človek čitati in čitati. Tudi slike k raznim zgodbicam so lepe. Ta naš mladinski list je res vreden, da bi ga moral vsakdo imeti — cena je skromna, 2.— Din mesečno. Otroci invalidov, v svojih ljudskih šolah ga dobite.